

daar overspant een houten brug den stroom en de pijlers behoeven al hun weerstandsvermogen wanneer, ver in 't binnenland, de westmoesson-regens van het gebergte guksen en den *bandjir* bruisend naar de laaglanden zenden. Eenmaal kende deze rivier van Batavia, deze gekanaliseerde Tji Liwong betere, althans vroolijker dagen, toen hare oevers nog omzoomd waren met de erven der Europeesche burgerij, hare wateren nog de versierde vaartuigen droegen waarmee het opkomend geslacht bij maneschijn ging „orembaaien” en Jan de Marre van den onder de tropen verplaatsten Batavier kon zingen:

Dan ziet hij, daar zijn oog op 't vlak der waatren dwaalt,
 Waar, in 't verkoelend licht, de Stad op 't heerlijkst maalt,
 De luchtige Orembaais door al de Grachten zwemmen,
 Den Burger juichen bij den orgelklank der stemmen,
 Gepaard aan 't snaargeluid, de blijdschap in haar kracht,
 En gantsch Batavië te water in zijn pracht.

Immers, die orembaais 1) waren bemand met „speeljongens,” muzikaal ontwikkelde slaven die citer en harp en *viola di gamba* wisten te bespelen, terwijl andere z.g. „lijfeigenen” het versierde en met lampions verlichte vaartuig langzaam voortschepten, de luchtig gekleede en in brabbel-Portugeesch snappende nonna's hun lach over 't stille water deden weergalmen en het maanlicht rustte op de dikke trossen der waringins, droomerig neergebogen over den vloed.

Zoo men van een hooggelegen punt — maar zulke punten zijn schaarsch in deze benedenstad — dit Chineesche Kamp kon overzien, men zou een complex van dicht opeengebouwde wijken aanschouwen, waar 't grimmelt als van een volk der Myrmidonen, van een menschenras vruchtbaar in zijne verbintenissen met de dochteren des lands en waarbij de openvallende plaatsen steeds worden aangevuld door jonken vol nieuwelingen uit Quantung en Fokiën.

En tevens zou die aanblik den geest des peinzenden allicht terugvoeren tot het duister verleden, hem herinnerend dat het hier een historische grond is. Want herwaarts werd het Chineesche kwartier verplaatst na den opstand en „deerlijke massacre” van het jaar 1740, toen ongeveer tienduizend Chineezers door Europeesche soldaten en bootsgezellen werden omgebracht, de zieken in de hospitalen zelfs ten bedde uitgedreven en op de met bloed gedrenkte straten werden afgemaakt, en de Kali Besaar moeite had al de haar toegeworpen lijken te verzwelgen en voort te wentelen naar zee. Toen eindelijk de roode haan over de geplunderde woningen der slachtoffers kraaide en nog dagen daarna eene christelijke regeering (die van den gouv. generaal Adriaan Valckenier) een premie op het koppensnellen stelde door twee dukaten uit te loven voor ieder Chineesch hoofd, dat buiten de stad zou worden afgehouden en bij den gecommiteerde voor de zaken van den inlander ingeleverd.

Eigenlijk was ze overbodig, die voorwaarde: *buiten de stad*. Want binnen

1) Speelvaartuig. (Van 't mal. *rombaja*).